

או כיון שאצלו יש איסור מיוחד של לבלתי רום לבבו מאחיו - אסור לגמרי.

ואפשר אולי לפשוט ספק זה עפ"י מה שמוכיח המשך חכמה (בפרשת שופטים) מהספרי ומהרמב"ם, דהפסוק לבלתי רום לבבו הוא המשך הפסוק לא ירבה כסף וזהב, כלומר שאין זה איסור גרידא על מלך להתגאות - אלא התורה אוסרת עליו כל פעולה שמביאה לידי גאווה. אך כשמקור הגאווה הוא ענין הת"ח, מותר לו להתגאות.

★★

כתב חכ"א בקובץ כרם שלמה (שנה כ"א קו' ז' ע' סא):

יש לדקדק על הלשון "צריך" שיהא בו, דהול"ל "מותר" שיהא בו וכו'. ואמרתי הכוונה, עפ"י מה דאיתא בגמ' (מועד קטן ט"ז ע"ב) אמר רב אמר לו הקב"ה (לדוד) הואיל והשפלת עצמך תהא כמוני שאני גוזר גזירה ואתה מבטלה. הרי דעניו יש בכוחו לבטל גזירות רעות, אמנם אם יחשוב בלבו שהא בזוי ונבזה בתכלית השפלות, לא יוכל לבטל גזירות, כי אמר יאמר מי אנכי להתפלל לפני הקב"ה, לבטל גזירותיו, לכן אמר רב (לשיטתי) ת"ח "צריך" שיהא בו אחד משמונה שבשמינית, שצריך הת"ח להתחזק קצת, כדי שירצה להתפלל לבטל גזירות רעות מאת בני ישראל.

(ומה ר"ל שמינית שבשמינית, הנה ידוע בשם הגר"א דקאי על פרשה שמינית שבתורה פסוק ח ושם אי: קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך וגו'. אך ראה זה חדש מצאתי בספר מדרושי וחדושי הגרע"א זצ"ל עה"ת (עמ' צ"ד) שהביא מכת"י תלמיד א' שמרמוז על פרק ח' בתהילים פסוק ח' והוא הפסוק "תמשילהו על מעשה ידיך גו' צונה ואלפים כולם" ושם המשמעות היא דשרי להתגאות רק על בעלי חיים ע"ש היטב ודפח"ח). ובספר שדה יצחק להגר"י שטרן שליט"א (פר' בשלח) מביא בשם הפנים יפות דשמינית שבשמינית מרמוז על הפסוק השמיני של שמונת הפסוקים שבסוף התורה ע"ש היטב דבריו היקרים.

★★

כתב בספר אבני זכרון להגר"א אהרנברג ז"ל (ע' שמא):

שמעתי מפי אדמו"ר הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל מיסד דף היומי בהיותו בעירי - גורליץ. אמר שראה כתב יד

מ"מ איתא במגילה (כ"ט). דההרים באו לשם כדפרש"י כאן, וממילא אפשר"ל שהניח לכל ההרים, משא"כ גבי אילנות, מאחר דהקב"ה נגלה למשרע"ה במדבר דאין צומחין שם אילנות טובות, ולא כתיב בקרא דהגיעו לשם אילנות טובות, א"כ לא היה שם כ"א סנה ולא שייך למימר שהניחם לאילנות טובות. ועוד יל"פ, דאין שום הכרח ולימוד דהסנה נמוך רוח או קומה יותר מאילנות טובות ומשובחות, דהנה גפן שהוא משובח במעלתו והיפוכו של הסנה (וכמבואר בפסחים מ"ט. משל לענבי הגפן בענבי הסנה), הרי גם הוא נמוך ואינו מתנשא לגובה רב, וממילא שפיר ל"ג ליה.

(קובץ קול התורה קובץ מ"ט ע' לה)

★★

בגמ': כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם.

יש לבאר לפי"ז מש"כ "ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו" (בראשית מה, א).

כשיוסף התגלה לאחיו היתה התגלות השכינה הקדושה. ולפיכך כל בעלי גאווה היה צריכים לצאת שהרי כנ"ל - כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין לדור בעולם.

וזדו "ולא יכול יוסף להתאפק" על אלה המכונים "לכל הנצבים עליו", הם בעלי הגאווה שנצבים עליו, מעליו ובקומה זקופה (כדברי רש"י (במדבר טז, כז) "יצאו נצבים", בקומה זקופה).

ולכן "ויקרא הוציאו כל איש" כל אחד שמחזיק את עצמו כאיש, והם המצרים שנקראים "רהב" על היותם בעלי גאווה, מעלי, ממקום התגלות והשראת השכינה.

(ולוי אמר)

★★

בגמ': א"ר חייא בר אשי אמר רב ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית.

האדמו"ר מגור בעל אמרי אמת זצ"ל הסתפק בדין מלך והוא ת"ח, אם צריך שיהא בו שמינית שבשמינית,